

KÜLTÜR REFORMUMUZDA KÜTÜPHANELER

Özer SOYSAL
Kütüphanecilik Enstitüsü Öğrencilerinden

Türkiye, Cumhuriyetten bu yana, gerçek mânada batılı karakter kazanma yolundadır. Bu yoldaki çalışmaların gayesi, o zamana kadar ancak teferruatta gösterilen batılılaşma hareketinin esasa inkılâp ettirilmesi idi.

«Batılı olma» sözünün gerektirdiği «batılı gibi düşünme ve hissetme» fonksiyonunun kazanılmasında ilk ve en önemli merhale, nüfusunun yarısından fazlası okuyup yazma bilmiyen kitleyi, ekseriyetini okur - yazarların teşkil ettiği bir ortam haline getirmektir. İnkılâbetme ruhunun bu noktada topandığı şüphesizdir. Batılılaşma hareketinin şuurlu ve samimi bir mahiyet ikisap etmesine bu ortamın hazırlanmasında takibedilen davranışın istikamet vereceği de açıktır.

Batılılaşma yolunda, Türkiye’de muhtelif devirlerde büyük gayretler sarfedildi. Fakat hareket noktasının yanlışlığı, istenilen neticenin alınmasına imcân vermedi. Kültürü halka götürmek ve kolektif kültür çalışmalarına girişnek yolunda sistemli hareket edilmediğinden, bu yoldaki gayretler, bütün samimiyetine rağmen münferit ve cılız kaldı. Bunun neticesi, batılı insan değil, batılı olmağa özenen insan oldu ve uzun zaman bu fasit daire içinde dönüştük kaldık.

Biz, cemiyet olarak, bu karakterin yaratılmasında vücuduna ihtiyaç olan unsurlardan mahrum kalmışızdır. Düşünme ve araştırma yerlerinin azlığı, olanların malzeme ve eleman çalışması bakımından şuurlu faaliyet gösterememesi Türkiye’nin en büyük talihsizliği olmuştur. Müsbet ilimlerin her sahasında kademe kademe geniş ve hararetle bir çalışma devresine giren ve ancak bu ayede «batılı hüviyet» kazanacak olan Türkiye, bu çalışmanın gerektirdiği geniş araştırma ve düşünme sahasını bulsaydı, «her cephesi ile batılı bir Türkiye» ye en kısa ve emin yoldan ulaşırdık.

Düşünme ve araştırma lâboratuvarları olarak kütüphaneler, batılılaşma yolumuzda baş desteğimiz olmalıdır. Hiç şüphe yok ki, batıda, her yaşın insanı için oynadıkları yapıcı ve aydınlatıcı rolle kütüphaneler, cemiyetin en sashı rüknü ve bu derecede sorumluluğu olan müesseselerdir. Şurası muakkak ki gördükleri müzaheret ve kendilerini, faaliyetlerini ancak ve ancak

cemiyete inhisar ettiren yerler olarak kabul etmeleri, bugünkü durumlarının teessüsünde baş rolü oynamıştır ve halen oynamaktadır. Cemiyet olarak gösterdiğimiz durum, bizde, kütüphaneye çok daha fazla ehemmiyet atfına sebep teşkil eder.

Durum böyle iken bizim bu sahadaki davranışımız ne olmuştur? Hakikatte, varlığını en geniş ölçüde çevreye duyurmak, muhteviyatını kafadan kafaya aktarmak, bunun için ivazsız halk hizmetinde olmak ve onunla kaynaşmak zorunda olan kütüphaneler, bizde seneler senesi kapısı ekseriya kapalı, kitapları dolaplarda kilitli, kütüphaneden ziyade bir antika dükkânı karakterini taşımakta devam edegelmiş, halka inememiş, gerçek kütüphanecilik ruhuna ihanet etmiştir.

Son senelere kadar muhtelif kütüphanelere sahip olmasına rağmen, bu işi gerektirdiği mânada kütüphanecilik faaliyeti gösteremeyen Türkiye, bugün şuurlu, batılı ölçülere uygun bir kütüphanecilik anlayışının eşliğindedir ve şüphesiz kütüphanecilik davranışımız hararetle bir istihâle içindedir.

Öyle bir istihâle ki, müspet ilmin çalışma metod ve malzemesini içinde toplayıp halka sunarak esaslî bir çalışma zemini hazırlama, kültürü topluma maletme ve onun tekâmülüne müzahir olarak «batılı veche» kazanma yolunda Türkiye'ye MİLLÎ KÜTÜPHANE gibi gerçekten iftihar vesilesi bir ana - müessesese kazandırmıştır.

Fakat, çok daha mühimi, ilim olarak kütüphaneciliğin vücut ve zaruretinin bu müessese tarafından kabul ettirilmesi olmuştur. İstihâlenin kolay olma madığı malûmdur. Ancak ilim olarak kütüphaneciliğin kabulü evvelâ bu mesleği, sonra da onun şahsında memleketin geleceğini teminat altına almıştır. Kütüphanecilik Enstitüsünün şahsında Ford vakfı ve American Library Association'a memleketimizdeki bu tesisi için borçluyuz.

Henüz önümüzde aşılacak engeller mevcuttur. Fakat bunlar neticeni ehemmiyet ve ulviyetiyle mukayese kabul etmezler. Gerçek mânası le batıl olmanın gururunu, hiç şüphesiz kütüphanelerimizin yardımı ile okur - yaza nisbetini hâkim kıldıktan, batı kültürünü kendimize tamamiyle malettikten kısaca kültürel reformumuzu gerçekleştirerek bu sahada söz sahibi olduktan sonra duyacağız.